

רבי יהודה בן בתירא, לשיטתך לא שייך לומר דלשם שמים נתכוין, ואם כן אתה מוציא לעז על אותו צדיק.

★★

בגמ': והא קי"ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוה עדות וכו' הנ"מ היכי דאמרי לא ידעינן באיזו יום ובאיזו שעה כו'.

וברש"י (ד"ה היכא) כתב: דאיכא למימר דלהכי עבדו, דמסתפו דלא ליתי סהדי דלזמינהו "והלא באותה שעה עמנו הייתם" ועדים שקרנים הם עכ"ל.

מדבריו רש"י אלו מדייק החי' הרי"מ (חומ"מ סי' א' אות מ"א) דהא דבעינן שיהי' עדות שאתה יכול להזימה, לאו מדין משפטי עדות היא שיהי' ראוי להזימה, אלא מחמת חשש משקר הוא, שאם אי אפשר להזימן, יש לחשוש דאינם יראים להעיד שקר.

ועיין בתוס' ריש מכות שהקשו בעדי בן גרושה וחלוצה כיון דלא מקיים בהם כאשר זמם אלא לוקין א"כ הוה עדות שאאי"ל. ותירצו א' דכיון דלוקים הם סגי בזה, א"נ כיון דלא כתיב ועשיתם לו "כאשר זמם" בעדי בן גרושה ובן חליצה, א"כ לא בעינן לגבייהו גם שיהי' עדות שאתה יכול להזימה.

ויוצא מדבריהם שנחלקו בהנך שני צדדים, דתירוץ הראשון ס"ל דהטעם דבעינן עדות שאתה יכול להזימה, כדי שיפחדו להעיד עדות שקר, ולכן סגי בעונש מלקות, ואה"נ לגבי מי שבא להעיד על מיתת ב"ד, כתבו התוס' שם דלא סגי בעונש מלקות. ותירוץ השני סובר דהא דפסול עשאאי"ל הוא מקרא ד"כאשר זמם", ואין הטעם כדי לייראם שלא יעידו עדות שקר.

דף ע"ו ע"א

בגמ': אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי של' ד' זה' וכן גונב הקדש מבית הבעלים פטור שנא' וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש. רש"א קדשים שחייב באחריותן חייב מ"ט קרינא בי' וגונב מבית האיש.

ברא"ש פסחים (פ"ק סי' ד') הביא מרבנינו יונה שישראל המפקיד חמץ אצל ישראל אחר, וקיבל עליו הלה

באור שמח (עדות כ, ח, וכעין זה גם בשו"ת קול אריה חושן משפט סי' קו בהערה אות א), ביאר שבזה נחלקו סומכוס ורבנן, דסומכוס סבר דמה שאין מועיל עדות שאי אתה יכול להזימה משום חשש משקר, ולכן במקום שהבעל דין מסייע להם אין חשש, ואנו אומרים שמעידים אמת, אבל רבנן סוברים דגזירת הכתוב הוא, ולכן אף במקום שהבעל דין מסייע להם לא יועיל עדות שאי אתה יכול להזימה.

★★

בגמ': דרבנן סברי הויא לא עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות.

איתא במסכת שבת (צו, א), 'מקושש זה צלפחד וכו', דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי יהודה בן בתירא, עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו, ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק וכו'.

יש להקשות דהא כתבו בתוספות (בבא בתרא קיט, ב ד"ה אפילו) בשם המדרש, דמקושש לשם שמים נתכוין, שהיו אומרים ישראל, כיון שנגזר עליהם שלא ליכנס לארץ ממעשה המרגלים, שוב אין מחויבין במצוות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים, וא"כ מה הוצאת לעז איכא באומרו שצלפחד היה המקושש, הלואי לשם שמים נתכוין.

וביאר באהלי אהרן (פר' שלח), דרבי יהודה בן בתירא הקשה לרבי עקיבא לשיטתו. דאיתא במסכת מכות (ז, א), דרבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם, ומבואר בגמרא דהיו שואלים את העדים האם ראיתם שפלוגי הרג שלם או שטריפה הרג, ואם העידו שפלוגי חילל שבת, כתבו בתוספות (שם בד"ה כמכחול), דהיו שואלים את העדים האם ראיתם שהמחלל שבת אינו טריפה, דאם הוא טריפה, אם כן אם תזימם לא יהיו חייבין מיתה, משום דמצי למימר גברא קטילא בעינן למיקטל והוי ליה עדות שאי אתה יכול להזימה.

נמצא דלשיטת רבי עקיבא לא היה המקושש נידון להריגה ואף לא היה יוצא מזה קידוש ה' כלל, ולכן טען לו